

RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON

OTSUS

Vaidlustusasja number	217-25/300076
Otsuse kuupäev	17.10.2025
Vaidlustuskomisjoni liige	Ulvi Reimets
Vaidlustus	Tänavapuhastuse Aktsiaseltsi vaidlustus Põhja-Tallinna Valitsuse riigihankes „Põhja-Tallinna linnaosa kõnniteede ja kergliiklusteede lume- ja libedusetõrje ning kevadiste hooldustööde teostamine 2026-2028“ (viitenumber 300076) riigihanke aludokumentidele
Menetlusosalised	Vaidlustaja, Tänavapuhastuse Aktsiaselts, esindajad vandeadvokaat Kristina Uuetoa-Tepper, Vello Kink, Toomas Laurits Hankija, Põhja-Tallinna Valitsus, esindajad Jevgeni Jermolajev, Andres Aas, Aare Koll, Anne Tammsaar, Terje Kraiss
Vaidlustuse läbivaatamine	Istung 08.10.2025

RESOLUTSIOON

1. RHS¹ § 192 lg 3 p-i 5 ja § 197 lg 1 p-i 8 alusel jätta läbi vaatamata vaidlustus järgmiste riigihanke alusdokumentide regulatsioonide osas:
  - Hooldusperiood (vastuolu teenuse perioodis);
  - „Sõiduk teisaldetakse“ märgi paigaldamine (Lisa 1 „Tehnilised tingimused kõnniteede ja kergliiklusteede lume- ja libedusetõrjeks ning kevadisteks hooldustöödeks“ (edaspidi TK) p 2.3.7);
  - osaliselt lisa 2 „Põhja-Tallinna kõnniteed 2025“ tabelid Kolde pst 72-74 osas; TK p 3.1.2.14 osas, TK p-de 3.1.4.4 ja 3.1.2.9 osas, leppetrahvide (Töövõtulepingu nr [--] eritingimused p 4 ja lisa 3) osas.
2. RHS § 197 lg 1 p-i 5 alusel rahuldada vaidlustus osaliselt ja kohustada Põhja-Tallinna Valitsust viima vastavusse õigusaktidega ettenähtud nõuetega:
  - teenuse osutamise algusaeg (ettevalmistusaja puudumine);
  - kloriidide kasutamine (TK p 3.1.2.4);
  - lume kuhjamine ja vaalutamine (TK p-id 3.1.2.14 ja 3.1.2.15);
  - leppetrahvid (Töövõtulepingu nr [--] eritingimused p 4 ja lisa 3).
3. RHS § 198 lg 5¹ ja § 198 lg 2 alusel mõista Põhja-Tallinna Valitsuselt Tänavapuhastus Aktsiaseltsi kasuks välja riigilõiv 853,3 eurot ja lepingulise esindaja kulud 1980 eurot käibemaksuta.

EDASIKAEBAMISE KORD

Otsuse peale võib esitada kaebuse halduskohtule kümne päeva jooksul otsuse avalikult

---

¹ Riigihangete seadus

teatavaks tegemisest arvates (halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1).

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (RHS § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Tallinna Strateegiakeskus on avanud dünaamilise hankesüsteemi „Tallinna kõnniteede ja kergliiklusteede lume- ja libedusetõrje ning kevadised hooldustööd“ (viitenumber 295379).

Põhja-Tallinna Valitsus (edaspidi Hankija) viib selle dünaamilise hankesüsteemi alusel läbi piiratud hankemenetlusena riigihanget „Põhja-Tallinna linnaosa kõnniteede ja kergliiklusteede lume- ja libedusetõrje ning kevadiste hooldustööde teostamine 2026-2028“ (viitenumber 300076) (edaspidi Riigihange).

2. 24.09.2025 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Tänavapuhastuse Aktsiaseltsi (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Riigihanke alusdokumentidele.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

3. Vaidlustaja, **Tänavapuhastuse Aktsiaselts**, põhjendab vaidlustust järgmiselt.

3.1. Teenuse osutamise algusaeg

Riigihanke objekti maht on 127 454,60 m² (lisa 2).

Vaidlustaja on seisukohal, et esiteks peab ettevalmistusaeg olema ette kindlaks määratud ehk määratletud konkreetse ajavahemikuna Riigihanke tingimustes ning seatud sõltuvusse hankelepingu (edaspidi Leping) sõlmimise ajast (mitte kujunema teadmata viisil ja pikkuses pärast pakkumuste esitamist sõltuvana Hankija poolt otsuste tegemisest ja hankelepingu allkirjastamiseks esitamise ajast).

Vaidlust ei saa olla selles, et töövõtja ei pea alustama Lepingu täitmisega enne Lepingu sõlmimist. Lisaks hooldustöödele, millega tuleb alustada ettenähtud hooldusperioodil, peab mh olema eelnevalt Lepingu täitmiseks hangitud mitte üksnes vajalik tehnika, tööjõud jne, vaid ka koostatud teenuse osutamise kava - Lepingu eritingimuste p-i 1.5 järgi 10 päeva enne teenuse osutamisega alustamist.

Ligi 130 000 m² hooldusterritooriumi hooldustööde üksikasjalik planeerimine ja kirjeldamine vajab aega rohkem kui mõned tööpäevad. Samuti peab töövõtja esitama tellijale vähemalt 10 päeva enne teenuse osutamise algust esimesel nõudmisel pangagarantii krediidi-või finantsasutuselt või kindlustusandjalt summale 50 000 eurot (Lepingu üldtingimuste p 4.3, millega samasisuline on p 4.5). Ka garantii taotlemine võtab aega (ükski pank ei väljasta garantiikirju ühe või kahe tööpäevaga). Seega ainuüksi seoses teenuse osutamise kava ja täitmistagatisega peaks jääma hooldustööde alguse ning Lepingu sõlmimise vahele

garanteeritult mitu nädalat.

Teiseks ei või ettevalmistusaeg olla põhjendamatult lühike (kuivõrd see oleks vastuolus RHS §-ga 3). Vaidlustaja on seisukohal, et tegelik minimaalselt vajalik aeg on 2 kuud.

Hankija ei saa eeldada pakkujalt hankelepingu sõlmimiseks vajalike täiendavate investeeringute tegemist olukorras, kus ei ole kindel temaga hankelepingu sõlmimine. Teadaolevalt võib hankija põhjendatud vajaduse korral hankemenetluse RHS § 73 lg 3 p-i 6 alusel kuni hankelepingu sõlmimiseni kehtetuks tunnistada.

Vaidlustaja hinnangul ei ole reaalne, et ükski pakkuja suudaks ka paarinädalase etteteatamisajaga hankida kogu teenuse nõuetekohaselt osutamiseks vajaliku tehnika, isikkoosseisu jne. Ettevalmistusaeg tööde tegemiseks peab olema piisav.

Ettevalmistusaja õiguspärasuse eeldusena peab see võtma vajalikul määral mõistlikult arvesse Lepingu objektiks olevate kergliiklusteede hooldustööde mahtu ja spetsiifikat vastavalt Lepingu tingimustele.

Dünaamilise hankesüsteemi põhiliseks eesmärgiks oli lahendada seni eraomanike õlgadel olnud, erakinnistute ja avalike teede vahel olevate Tallinna linnale kuuluvate kõnniteede talvine koristus (EhS § 97 lg 6 kohaselt linnas, alevis ja alevikus on teega külgneva maatüki omanik kohustatud korraldama sõidutee ja tema kinnisasja vahel asuva kõnnitee koristuse, sealhulgas lume ja libeduse tõrje, tasemel, mis võimaldab kõnniteel ohutult liigelda). Taolised kõnniteed on valdavalt kitsad ehk vähem kui 1,4 m laiad, mistõttu ei ole nende puhastamiseks võimalik kasutada kas tavatehnikat või on võimalik üksnes käsitsi puhastamine. Ka Riigihanke objektiks on arvestatav hulk alla 1,4 m kõnniteid (28 tk), TK p-i 2.2.1 kohaselt ööpäevaringselt käsitsi puhastamisele kuuluvate kõnniteede kogupikkus enam kui 3 km (3266,80 m). Seega eeldab teenuse osutamise valmidusena nõutud isikkoosseis hulgaliselt nõu käsitööjõudu. Mistahes töökoha vahetus tähendab isikule üldjuhul 30päevast etteteatamist (TLS § 98 lg 1).

Dünaamilise hankesüsteemi eeldatavaks maksumuseks on RHR-i andmetel 40 miljonit eurot ja kestvuseks 48 kuud. Tallinna linna heakorraeeskirja (edaspidi Heakorraeeskiri) muutmise seletuskirja kohaselt hooldatakse dünaamilise hankesüsteemi objektiks olevaid kõnniteid 60% ulatuses käsitsi ning kokku on käsitsi puhastatavate kõnniteede maht 480 000 m². See tähendab, et ühekorraga vajatakse Tallinna linnas ühes ja samas ajaaknas äärmiselt suurt hulka käsitööjõudu. Ei ole võimalik palgata töötajaid ja osta tehnikat, teadmata, kas ja millises mahus on teenuse osutamine kindel.

Lisaks töötajate palkamisele on neid vajalik tutvustada hoolduspiirkonnaga, samuti koolitada teenuse osutamiseks Lepingu tingimustele vastavalt (viia üksikasjalikult kurssi, kuidas ja millal peab olema üks või teine toiming tehtud ning kuidas fikseeritud, mis mh eeldab tutvustamist asjakohaste õigusaktidega), viia töötajad kurssi tööohutusnõuetega, sh isikukaitsevahendite kasutamisega.

Dünaamilise hankesüsteemi alusel läbiviidavate hangete objektide hooldamiseks vajalik tehnika on küllaltki spetsiifiline, just töölaiae tõttu. Nii nagu ka tööjõu osas - sisuliselt kogu Tallinna hõlmav vajadus tekib ühekorraga ehk 2025 sügisel.

Kuigi seni korraldatud hangetes, sh Riigihankes, on lubatud kasutada ka nn „teise ringi“ sõidukeid, mitte ei nõuta uusi (mille tellimisel on pikad tarnetähtajad), on spetsiifilisi hooldussõidukeid võimalik arvestatavas mahus soetada üksnes väljastpoolt Eestit, milline ostuprotsess eeldab sõidukite ja lisaseadmete (sahad, puisturid) seisundiga eelnevat tutvumist, nende transporti Tallinnasse, kohapealset põhjalikku tehnohooldust (mille käigus võib ilmnedä täiendav remondivajadus) jne. Nähtuvalt lisast 2 ja arvestades TK p-i 2.2.1 tuleb ööpäevaringselt hooldada tehnikaga kõnniteid pikkusega enam kui 60 km.

Ebamöistlikult lühike ettevalmistusaeg või selle puudumine sootuks, kahjustab konkurentsi (RHS § 3 p-d 2 ja 3).

3.2. Ebaselgus Riigihanke objekti olulistes tunnustes

Riigihanke raames nõ korraliselt hooldamisele kuuluvad objektid on toodud lisa 2 „Põhja-Tallinna kõnniteed 2025“ tabelis. Vastavalt Lepingu eritingimuste p-le 1.2 on lepingu lahutamatuks osaks ka dünaamilise hankesüsteemi alusdokumendid. Dünaamilise hankesüsteemi raames esitati 18.08.2025 link <https://arcg.is/0e4GfS0>, millel avaneb „LOV kõnniteede hoolduskaart“ (Hoolduskaart).

Mida lühem on pakkumuse esitamiseks olev tähtaeg, seda suurema tähtsusega on õigete andmete avaldamine.

Lepingu objektiks on kõnniteed, milleks on „äärekiviga või muul viisil sõiduteest või jalgrattateest eraldatud teeosa, mis võib olla tähistatud asjakohaste liiklusmärkide või teekatemärgistega“ (TK p 1 „Möisted“, samasisuline on LS § 2 p 25). Olemasolevas ajaraamis on Vaidlustaja saanud kontrollida lisa 2 olevaid objekte üksnes pisteliselt, kuid ka selle põhjal on selge, et andmed ei ole korrektsed. Lisas 2 ja Hoolduskaardil olevad andmed ei ole omavahel kooskõlas, samuti ei vasta reaalsele olukorrale.

Kolde kõnnitee 72-74 - tabelis jrk 79 tehnikaga hooldatav kõnnitee laiusaga 2,2 m, pindala 448,5 m². Hoolduskaardi järgi tehnikaga hooldatav kõnnitee laiem kui 1,4 m, pindala 448,6 m². Tegelik olukord - Lepingu möistes kõnnitee, kui sõiduteest eraldatud osa, puudub (tegemist on sõidutee ja parklaga).

Kanepi kõnnitee 4 - tabeli jrk 244 ja Hoolduskaardi kohaselt tehnikaga hooldatav kõnnitee, 1,5 m lai. Tegelik olukord - tegemist ei ole mitte 1,5 m laiuse, vaid kitsama kõnniteega, mille paikemisest tulenevalt on lume teisaldamise ja/või äraveo puhul vältimatu haljastuse kahjustumine (laadimistehnika ei ulatu üle sõidutee ja kõnnitee vahelise haljasala).

Ankru kõnnitee nr 12 - tabeli jrk 309 ja Hoolduskaardi järgi käsitsi hooldatav kõnnitee laiusaga 1 m. Tegelik olukord - tegemist on objektiga, mille olukord ei vasta möistlikult kõnnitee määratlusele ning mille puhul pole võimalik hooldusnõudeid täita.

3.3. Võimatud, põhjendamatud ja/või ebaselged tingimused

3.3.1. Lepingu järgne hooldusperiood (vastuolu teenuse perioodis)

TK p-i 1 ja Lepingu eritingimuste p-i 1.3 järgi on teenuse alguskuupäevaks 01.12.2025, samas TK p-s 2.2.1 ja 2.3.1 järgi on hooldusperioodi kestvuseks 7 kuud ja alguseks 15. oktoober

(ning puudub erisus 2025. a osas). TK p-i 1 kohaselt on teenuse lõpptähtajaks 15.05.2027, Lepingu eritingimuste p-i 1.3 järgi aga 15.05.2028. Seega esinevad AD-s lubamatud vastuolud (RHS § 3 p 1).

3.3.2. TK p 3.1.2.4 (kloriidide kasutamine)

TK p 2.1.2 alap x) kohustab täitjat järgima Heakorraeeskirja. Alates 01.10.2025. a jõustub Heakorraeeskirja § 9 lg 2 p 5 redaktsioonis, mis jätkuvalt keelab kergliiklusteedel lume- ja libedusetõrjeks kloriidide kasutamise. „*Kloriidide kasutamine on lubatud keskkonna- ja kommunaalameeti kirjaliku loa alusel erandkorras, kui see on raskete ilmastikuolude korral vajalik ohutu liiklemise tagamiseks.*“ Rasked ilmastikuolud on defineeritud järgmiselt: „*ilmastikuolud, mille puhul esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest: katkematu lumesadu, mille jooksul sajab vähemalt 10 cm lund nelja tunni jooksul; lumesadu, mille jooksul sajab vähemalt 5 cm lund nelja tunni jooksul ja samal ajal esineb tuulepuhanguid üle 12 m/s; muu ilmastikuoludest tingitud olukord, mille tõttu on väga raske tagada tee vastavust seisundinõuetele*“ (§ 2 p 9). Sama definitsioon sisaldub TK p-s 1 „Mõisted“.

TK p 3.1.2.4 kohustab libedusetõrje teostamisel lumesaju tingimustes nullilähedaste temperatuuride korral vältima lume nakkumist teepinnale ja jääkonaruste teket. See ei ole võimalik aga kloriidide kasutamisetä. Heakorraeeskirja tingimused on aga täitmata - lumesadu koos nullilähedaste temperatuuridega on Tallinnas tavaline.

3.3.3. TK p-d 3.1.2.14 ja 3.1.2.15 (lume kuhjamine ja vaalutamine, sh sõiduteele)

Lepingu täitmisel tuleb täita Heakorraeeskirja, mille § 9 lg 2 p 6 keelab lume kuhjamise sõiduteele.

TK p 3.1.2.15 kohustab jätma kitsama kui 2 m laiuse jalg- ja jalgrattatee puhul liikumisruumi kogu jalg- ja jalgrattatee laiuses. Viidatud tingimus on arvestades Heakorraeeskirja § 9 lg 2 p-ti 6 täitmiseks võimatu. Lume teisaldamiseks/äraveoks tuleb lumi kokku vaalutada. Kuni lume teisaldamiseni või äraveoni (millised tööd peab tellija eelnevalt tellima, vt TK p-d 3.1.3.1, 3.1.3.2, 3.1.3.3) peab olema lubatav mitte järgida TK p-i 3.1.2.15 (ehk nõuet, et kitsal jalg- ja jalgrattateel on liikumisruum tagatud kogu laiuses).

TK p 3.1.2.14 sätestab: „*Lund ei tohi kuhjata kõnniteele selliselt, et see takistab jalakäijate liiklemist. Jalakäijatele tuleb jätta vähemalt 1,2 m käimisruumi või kitsama kui 1,2 m laiuse kõnnitee puhul terve kõnnitee laiuses käimisruumi. Lumeveo teisaldamise eest rakendatakse ühikhinda. Lund võib ajutiselt lükata või vaalutada sõiduteele. Töövõtja on kohustatud lume ära vedama 24 tunni jooksul alates sõiduteele lume vaalutamisest või lükkamisest, arvestades Tee seisundinõuded.*“

Antud punktist ei tulene üheselt mõistetavalt, kas lume äravedu peab olema teostatud nagu ka muudel juhtudel üksnes tellija tellimuse korral ja täiendava tasu eest või nõ töövõtja poolt omaalgatuslikult ja kõnniteede puhastamise hinna sees („lumeveo teisaldamise“ eest).

Hankija on soovinud 24.09.2025 antud punkti lisatud täiendustega likvideerida dünaamilise hankesüsteemi alusel korraldatud hangetes esitatud vaidlustustes sama punkti osas esile toodud puudusi. Hankijal on jätnud aga arvesse võtmata fakt, et sõiduteedel „Tee seisundinõuetele“ vastavuse tagamise kohustus on Hankija vastava(te)l teis(t)el

lepingupartneri(te)l, kes peab(peavad) sõidutee puhastamiseks vastavalt lund vaalutama sõidutee äärtesse. Ilmselt pole võimalik lumesaju korral sõidutee ja kõnnitee hooldamisel sõidutee äärtesse lume vaalutamisel, ajutisel kuhjamisel, eristada, milliselt objektilt see pärineb. Koheselt saab probleemiks ka see, kui Hankija ei ole vastavalt sõiduteelt eelnevalt lume äravedu tellinud, millisel juhul ei tuleks ära vedada mitte kõnniteelt pärinevat nõ lahtist lund, vaid pikemalt aega seisnud lumekihti (mis on aeganõudvam).

Juhul, kui lume äravedu tuleb teostada ainult tellimusel, siis ei ole võimalik täita nõuet vedada lumi ära 24 h jooksul. Esiteks eeldab see laadurite ja kallurautode kasutamist, mis võib vajada liikluskorralduse muutmist, mida saab teha üksnes järgides TK p-s 2.1.2 toodud Majandus- ja taristuministri 13.07.2018. a määrust nr 43 „Nõuded ajutisele liikluskorraldusele“ (mille järgsed nõuded tuleks täita veel enne lume äraveo algust). Teiseks ei ole lumesadu võimalik tõsikindlalt prognoosida, TK p-i 3.1.3.1.1 järgi tuleks äravedu aga prognoosida igal tööpäeval kl 15-ks. TK p-i 3.1.3.1.2 kohaselt otsustab tellija töövõtja prognoosi saamisel alles järgmisel tööpäeval, kas lume äravedu tellitakse või mitte. Kõnealuste kitsaste teede puhul, kuhu pole võimalik lund vaalutada ega ajutiselt kokku lükata, on alati lume äraveo vajadus. Eeltoodud TK p-d on seega omavahel vastuolus.

3.3.4. TK p 2.3.7 („sõiduk teisaldatakse“ märkide paigaldamine)

TK p 2.3.7: „*Teenuse osutamisel peab täitja lume väljaveo korral vajadusel 48 tundi enne töödega teostamist korraldama parkimist keelavate liiklusmärkide koos lisatahvliga "sõiduk teisaldatakse" paigaldamise, kui muude vahenditega ei ole võimalik tagada puhastustööde ühtlast kvaliteeti. Märkide paigaldamisest ja seal parkivatest autodest tuleb teha fotod, kus fotokaadris on näha nii märgid, kui ka parkivate masinate registreerimisnumbrid, mis edastatakse tellija poolt edastatud kontaktile*“.

LS § 20 lg 4 p-st 3 tulenevalt on sõiduki osaliselt või täielikult kõnniteel ning jalgratta- ja jalgteel parkimine keelatud, kui seda lubav liikluskorraldusvahend puudub. Seega on TK p 2.3.7 asjakohatu tingimus. Parkimine on lubatud ainult vastava lubava liikluskorraldusvahendi olemasolul. Kui vastav liikluskorraldusvahend (märk) puudub, on tegemist liikluseeskirjade rikkumisega. Töövõtja ei saa mõistlikult 48 tundi ette näha, kus võidakse parkimiskeeldu rikkuda. Nõue, et töövõtja dubleeriks seadusest tulenevat parkimise keeldu märkidega, on põhjendamatu.

3.3.5. Haljastatud „kõnniteed“

Hooldatavate objektide hulka peaks kuuluma ka sellised „kõnniteed“, mis sisuliselt on rohtu kasvanud, kõrval asuvast haljastusest mõistlikult eristamatud. Selliste kõnniteede Riigihanke objekti hulka jäämisel tuleb muuta mitmeid TK tingimusi, mille täitmine on vastavate kõnniteede puhul võimatu või nõudmine arusaamatu.

Ei ole võimalik täita TK p-ti 3.1.4.4, mille kohaselt peab kõnnitee hooldamisel „vältima puistematerjali sattumist kõrvalasuvale haljasalale“ - kõnealused kõnniteed ei ole objektiivselt talvistes tingimustes piiritletud kujul, mis võimaldaks täitjal saada aru, kus on „kõnnitee“ ja kus selle kõrval asuv „haljastus“.

Ei ole võimalik täita TK p-ti 3.1.2.9, mis nõuab, et vallide koondamisel, teisaldamisel või lumeveo tööde teostamisel ei kahjustataks „teemaal kasvavat haljastust“.

Olukorras, kus töövõtjal on kohustus teostada vastavatel kõnniteedel nii libeduse- kui ka lumetõrjet, samuti lume ümberpaigutamist ja äravedu, on ilmselgelt vajalik kasutada ka tehnikat ning tehnika kasutamisel taolisel lagunened, osaliselt haljastatud pinnal, on tee kahjustumine, samuti sõidujälgede teke paratamatu. Põhjendamatu on nõuda üheaegselt nii teenuse osutamist, millega objektiivse paratamatusena kaasnevad teatud tagajärjed (nt mistahes abrasiivsete materjalide, aga samuti kloriidide kasutamisega kaasneb samuti haljastuse kahjustumine) ning samaaegselt nõuda töövõtjalt nende tagajärgede kõrvaldamist enda kulul (TK p-i 3.1.5 järgi peab töövõtja teostama kahjustatud aladel muru jooksva remondi kevadel 15. maiks (näiteks talvekahjustused, autode poolt tekitatud rattarööpad ja tallatud rajad)). Sama kehtib ka kõnniteede osas, millelt lume teisaldamine ja äravedu eeldab haljastuse kahjustamist.

3.3.6. Leppetrahvid (Lepingu eritingimuste p 4 ja lisa 3)

Kehtestatud kujul ei ole leppetrahvid õiguspärased, mh peab ainuüksi läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõttest tulenevalt olema pakkumuse esitamise ajal arusaadav, milline võimalik leppetrahv mingi kohustuse rikkumisele järgneb (erinevus on kordades). Asjaolu, et Hankijal on vastavalt Lepingu eritingimuste p-le 4 üksnes „õigus“ leppetrahve kohaldada, ei muuda neid õiguspärasteks ning lubatuteks.

Lisa 3 p-des 6-13 toodud mahaarvamiste alused ei ole võimalike tagajärgede poolest võrreldavad ning nende sanktsioneerimine kindlates summas leppetrahvidega on ebaproportsionaalne (RHS § 3 p 2):

- o ilmselgelt ebaproportsionaalne on sõltumata teenuse ebakvaliteetsuse määra (ehk sellest, kas rikkumine oli väike või mitte) ja/või rikutud tingimuse olulisusest/mitteolulisusest (ehk sellest, kas rikuti olulist või ebaolulist tingimust) vähendada igal juhul teenuse eest maksmisele kuuluvat tasu 50% võrra (lisa 3 p-d 6 („Tööd on teostatud puudulikult“) ja 13 „Töövõtja poolt osutatud teenus on ebakvaliteetne või ei vasta kehtestatud nõuetele“), sama kehtib seisunditaseme nõuete osas - võtmata arvesse kõrvalekalde iseloomu ja määra, jääb kogu teenustasu saamata (lisa 3 p 7);
- o ilmselgelt põhjendamatu on mitte eristada sanktsioneerimisel seda, kas teenus on osutatud viivitusega või jäetud täielikult osutamata. Ilmselgelt ei saa proportsionaalne olla selline tingimus, mille kohaselt teenuse osutamise ajalise viivituse korral on täitja kohustatud teenust osutama tasuta (lisa 3 p-d 10-12);
- o ilmselgelt ebaproportsionaalne on olenemata viivituse kestvusest (10 minutit või 24 h) igal juhul jätta kogu teenustasu maksmata (lisa 3 p 8 („Puuduse likvideerimine ei ole teostatud kokkulepitud aja jooksul“) ja p 9 („Eriolukorrale viivitatult mitte reageerimine“)).

Lisa 3 preambula on õigusvastane osas, mis näeb täiendavalt ette leppetrahvide kahekordistumise mistahes rikkumise „teistkordsel“ esinemisel.

Kui õigusvastane on kehtestatud ühekordne leppetrahvi määr, on ainuüksi samadel argumentidel õigusvastane leppetrahvi kahekordne määr.

Tulenevalt lisa 3 p-de 7-13 sisust („teenus“ on osutamata, osaliselt osutamata, selle osutamisega on viivitatud või osutamine on olnud ebakvaliteetne, „puudus“ on kokkulepitud tähtjaks kõrvaldamata), kahekordistab lisa 3 preambula pärast esimest rikkumist mistahes Lepingu rikkumise eest leppetrahvid (ehk nt 1 m² suuruse ala puhastamisega viivitamisel on järgmisel korral, mistahes suurusel ala puhastamisega viivitamise eest, leppetrahviks summa,

mis vastab antud teenuse osutamise kahekordsele maksumusele (mille lisanduvalt tuleb teenus endiselt osutada, vt Lepingu eritingimuste p 4.1 - kõik leppetrahvid on üksnes kohustuse täitmisele sundimiseks, mitte kohustuse täitmise asendamiseks)).

Ei ole õiguspärane ka see, et Lepingu alusel on võimalik ühe ja sama rikkumise korral, teadmata valikukriteeriumite alusel ehk Hankijal omal äranägemisel, valida üks mitmest erinevast leppetrahvist, kuivõrd need erinevad kordades (RHS § 3 p 1). Näiteks kui täitja viivitab 20% objektidel kevadpuhastuse tegemisega, siis on Hankijal võimalik rakendada leppetrahvi:

- o lisa 3 p 6 alusel (sõltumata viivituse kestvusest) ulatuses, mis vastab viivituses oleva osaga seotud teenustasust 50%-le;
- o lisa 3 p 10 alusel (sõltumata viivituse kestvusest) ulatuses, mis vastab viivituses oleva osaga seotud teenustasule;
- o lisa 3 p 14 alusel (sõltumata viivituse kestvusest) kuni 5000 eurot;
- o lisa 3 p 15 alusel kuni 3000 eurot iga viivitatud päeva kohta (ehk 10 päeva võrra ületamisel kuni 30 000 eurot).

3.4. Vaidlustaja täiendavad seisukohad.

3.4.1. Hankija on muutnud Kolde kõnnitee 72-74 osas, korrigeerides vastava objekti andmeid tabelis. Puudub vaidlus, et Riigihanke objekti oli algselt arvatud sõidutee ja parkla.

Hankija on kõrvaldanud vastuolud seoses teenuse perioodiga.

Hankija on osaliselt kõrvaldanud õigusvastasused TK p-s 3.1.2.14. Eemaldanud tingimused, millest tulenevalt ei olnud arusaadav, kas punktis kirjeldatud lume äravedu peab olema teostatud (nagu ka muudel juhtudel), üksnes tellija tellimuse korral ja täiendava tasu eest või n-ö töövõtja poolt omaalgatuslikult ja kõnniteede puhastamise hinna sees („*Lumeveo teisaldamise eest rakendatakse ühikhinda*“; „*Töövõtja on kohustatud lume ära vedama 24 tunni jooksul alates sõiduteele lume vaalutamisest või lükkamisest, arvestades Tee seisundinõuded*“ – viimase tingimuse on Hankija eemaldanud).

Kõrvaldatud on õigusvastasus osas, mis lubas lund ajutiselt lükata või vaalutada sõiduteele ning kohustas sealt siis 24 h jooksul ära vedama.

Hankija on kõrvaldanud TK p-i 2.3.7 õigusvastasuse. Lisatud on, et silmas on peetud märkide paigaldamist „sõiduteele“ .

Kuivõrd eemaldatud on TK p-st 3.1.2.14 nõue vedada lumi ära 24 h jooksul, siis puudub ka vastuolu tingimuses toodud nõudega, et märgid paigaldatakse 48 h jooksul.

Vaidlustuse esemeks ei olnud algselt TK p-s 2.3.7 sisaldunud nõue teha märkide paigaldamisest ja parkivatest autodest fotosid. Seega ei oma mingit tähtsust asjaolu, et TK p-ti 2.3.7 on tsiteeritud kujul nagu see kehtis algselt, mitte vahetult enne vaidlustuse esitamist tehtud muudatuse järgses redaktsioonis.

Hankija on muutnud TK p-te 3.1.4.4 ja 3.1.2.9 seoses haljastusega kaetud kõnniteedega.

Hankija on leppetrahvidega seonduvat korrigeerinud üksnes osaliselt:

- Hankija on eemaldanud lisa 3 (leppetrahvid ja mahaarvamised) preambula osa, mis

võimaldas kõiki leppetrahve rikkumise kordumisel kahekordistada.

- Vaidlustaja vaidlustas kõik lisa 3 tabelis olevad leppetrahvi määramise alused punktides 6-13 ehk 8 tk. Hankija on eemaldanud alused, mis olid toodud punktides 6-9, 11 ja 13 ehk 6 tk.
- teenustasu vähendamine võttes aluseks „*nõuetele mittevastava puhastuspiirkonna osa (ruutmeetrites) ja vastava teenuse ühikhinna korrutise jagatuna kahega*“ tähendabki, et lepingu järgest tasust (selle piirkonna hooldamise eest ühe kuu kohta) makstakse 50% .

3.4.2. Teenuse osutamise algusaeg

Hankija märgib üksnes seda, et teenuse osutamise algusaega „*ei ole võimalik 100%lise kindlusega määrata kindlaks*“ kuna Hankija otsustele võidakse esitada vaidlustusi. Vastav põhjendus mitte ei takista, vaid vastupidi – õigustab tingimuse lisamist, millega määratakse tähtaeg teenuse osutamisega alustamiseks arvestatuna lepingu sõlmimisest.

Hankija märgib täiendavalt, et „*Vaidlustaja hinnangul ei tohiks hankijad tööde teostamise tähtaja lõppemist sätestada konkreetse kuupäevana*“. Vaidlustajale ei ole antud väide arusaadav, kuivõrd vaidlustuses ühtegi sellist põhjendust ei sisaldu. On Hankija valik, kas näha ette, et teenuse osutamise algusaja edasilükkumisel lükkub vastavalt edasi ka teenuse osutamise lõppaeg või lõpeb teenuse osutamine kindlal kuupäeval olenemata lepingu sõlmimise ajast. Kuna dunaamiline hankesüsteem kestab 4 aastat ning Hankija on muudatustega pikendanud teenuse ostmist (15.05.2027. a-lt) 15.05.2028. a-ni, on Hankija „laual“ mõlemad valikud.

Teine ettevalmistusajaga seonduv küsimus on ettevalmistusaja pikkus. Vaidlustaja jääb selle juurde, et arvestades Riigihanke objekti on põhjendatud minimaalselt 2-kuuline ettevalmistusaeg. Hankija vastuses puuduvad põhjendused, mis õigustaksid vähem kui 2-kuulist ettevalmistusaega.

Vaidlustaja jääb selle juurde, et Riigihanke objektiks oleva teenuse osutamiseks vajaliku tehnika ostmist, töötajate palkamist jne, ei saa eeldada enne, kui leping sõlmitud. Kuni lepingu sõlmimiseni võib Hankija Riigihanke kehtetuks tunnistada ning seda, et analoogseid hankeid võidakse väga kiiresti kehtetuks tunnistada.

03.10.2025 avaldatud muudatustega on Hankija nihutanud teenuse osutamise alguse (mis algselt oli 01.12.2025, seejärel 01.01.2026) 15.10.2026. a-ks. Hankijal puudub mistahes mõistlik takistus anda ettevalmistusajaks vähemalt 2 kuud lepingu sõlmimisest.

Eelkokkuleppeid tehakse uue tehnika ostmiseks (mille puhul on eelkokkuleppe alusel müügilepingu sõlmimise järel tootmise ja tarneaeg oluliselt pikem kui 2 kuud), järelturul olevate tehnika müüjad müüvad neid, mitte ei broneeri „ostuõigust“ teadmata tähtajaks.

Käsitsi lund- ja libedusetõrjet 8-12 tundi kestvates vahetustes ei ole võimelised tegema tervist kahjustamata valdav osa vanemaealistest inimestest ja naisterahvastest. Kuigi Eestis on ka sobilikus füüsilises vormis nooremaid ja kuni keskealisi meesterahvastest töötuid, alahindab Hankija asjaolu, et avalikus linnaruumis igaühele nähtavalt „labidamehena“ töötamise võimalus ei ole ülearu „ahvatlev“, isegi mitte nende inimeste jaoks, kes on olnud pikalt töötud ja/või on madala kvalifikatsiooniga. Sobilike töötajate arvu vähendab veelgi asjaolu, et teenuse osutamisele saab kaasata ainult selliseid inimesi, kes ka nõu homme kindlalt tööle tulevad (mis sellist liiki töid tegevate inimeste puhul on väga probleem).

Teenuse osutamise kava ning täitmistagatisena esimesel nõudmisel garantiikiri on osa lepingu täitmisest (mitte pakkumuse esitamisest) ning ainuüksi nende tõttu peaks jääma lepingu sõlmimise ja teenuse osutamise alguse vahele garanteeritult mitu nädalat. Vaidlustaja ei ole leidnud, et nende nõudmine enne teenuse osutamise alustamist oleks ebamõistlik nõue, vaid, et kuna need tuleb esitada 10 päeva enne teenuse osutamise alustamist, siis peab sinna ette jääma veel piisav aeg teenusekava koostamiseks ja garantii hankimiseks.

Sisustamata ja arusaamatu on Hankija seisukoht, et ressursside hankimiseks (peale töötajate palkamise, tehnika ostmise, rentimise, sh kasutades alltöövõtjaid), on kasutada veel mingi „muu viis“.

Hankija on ühtlasi määranud pakkumuste esitamise tähtajaks 04.05.2026. Kuigi nende vahel on veidi enam kui 4 kuud, ei ole pärast pakkumuste esitamist kindel Hankija poolt otsuste tegemine ja allkirjastatud lepingu esitamine mingi kindlaks ajaks, välistatud ei ole vaidlustused ega ka Riigihanke kehtetuks tunnistamine. Viidatud muudatused kinnitavad aga üheselt, et Hankijal puudusid objektiivsed põhjendused vaidlustusega taotletud ettevalmistusaja mitteandmiseks nagu Hankija väidab vastuses (*kuna juba 2025. a novembris võivad olla ilmastikuolud, mille tõttu peab olema Hanke tulemusena teenuse osutaja leitud ning isik valmis teenust osutama*).

3.4.3. Kanepi kõnnitee 4 - lahenemata on vaidlustus osas, mille kohaselt ei ole antud kõnnitee paikemisest tulenevalt sellelt võimalik lume teiselaldamine ja/või äravedu haljastust kahjustamata (laadimistehnika ei ulatu üle sõidutee ja kõnnitee vahelise haljasala), mistõttu tuleb muuta TK p-i 3.1.5.

Ankru kõnnitee nr 12 - isegi kui tegemist oleks objektiga, mis oleks „nähtud ette“ liikumiseks, on vaidlustus lahenemata osas, mille kohaselt ei ole antud objekti võimalik hooldada haljastust kahjustamata ning seega tuleb muuta TK p-i 3.1.5.

3.4.4. TK p 3.1.2.4 (kloriidide kasutamine)

TK p 3.1.2.4 kohustab libedusetõrje teostamisel lumesaju tingimustes nullilähedaste temperatuuride korral vältima lume nakkumist teepinnale ja jääkonaruste teket. Vaidlustaja jääb selle juurde, et see ei ole võimalik kloriidide kasutamiset, kuid Heakorraeeskirja tingimused on täitmata – lumesadu koos nullilähedaste temperatuuridega on Tallinnas tavaline.

Hankija ei selgita, kuidas on objektiivselt võimalik „vältida“ lumesaju tingimustes nullilähedaste temperatuuride korral lume nakkumist teepinnale ja jääkonaruste teket. Hankija leiab, et Vaidlustaja väite lükkab ümber hanke viitenumber 252391 tulemusena Vaidlustaja poolt sõlmitud lepingu p 7.1.2.9. Tsiteerides vastavat lepingupunkti jätab Hankija aga tähelepanuta, et vastav punkt ei nõua vältimist, vaid „võimalikult vältimist“, millist eesmärki on vastavas hankes, mille raames on hooldamisel laiad kõnni- ja kergliiklusteed, saavutada traktorite sahkade terade vahetamisega.

Hankija vastuses on viidatud täiendavalt ka TK p-le 3.1.2.7 ja selles muudatuste tegemisele. Vaidlustaja ei ole TK p-ti 3.1.2.7 aga vaidlustanud.

3.4.5. TK p-d 3.1.2.14 ja 3.1.2.15 (lume kuhjamine ja vaalutamine, sh sõiduteele)

Vaidlustus antud punktides on lahenemata.

Hankija on mõlemasse TK punkti lisanud: „*Tööde teostamise võimatuse korral, tuleb olukorra lahenduse leidmiseks viivitamata võtta ühendust hankijaga.*“ Vaidlustaja on seisukohal, et viidatud täiendused on ka iseseisvalt õigusvastased (RHS § 3 p 1, vaidlustuse täiendamine). Viidatud täiendus ei anna mingit infot selle kohta, mis on siis need lahendused, mida Hankija võib näha ehk mida töövõtja peab olema valmis tegema, mis aga määrab nii selle, millist ressursi peab töövõtja planeerima kui ka selle, milliste kuludega peab töövõtja arvestama (millise infota ei ole võimalik pakkumuse maksumust eelarvestada).

Arvestades, et need teed ei lähe „laiemaks“, on vastavate objektide puhul tegemist mitte ühekordse küsimusega (mis võiks jääda lahendamata), vaid olukorraga, mis tuleb lahendada igal hooldustsükli kogu lepingu järgsel hooldusperioodil.

3.4.6. Haljastatud „kõnniteed“

Vaidlustus ei ole lahenenud osas, milles järgi peaks vastavalt TK p-le 3.1.5 toimuma muru jooksev remont kevadel 15. maiks (näiteks talvekahjustused, autode poolt tekitatud rattarööpad ja tallatud rajad)) ka selliste „kõnniteede“ puhul, mis on sisuliselt rohtu kasvanud, kõrval asuvast haljastusest mõistlikult eristamatud või millelt lume teiseldamine ja äravedu eeldab haljastuse kahjustamist. Vaidlustaja jääb selle juurde, et põhjendamatu on nõuda üheaegselt nii teenuse osutamist, millega objektiivse paratamatusena kaasnevad teatud tagajärjed (nt mistahes abrasiivsete materjalide, aga samuti kloriidide kasutamisega, aga samuti tehnikaga pealsõitmisega kaasneb samuti haljastuse kahjustumine) ning samaaegselt nõuda töövõtjalt nende tagajärgede kõrvaldamist enda kulul (TK p 3.1.5).

3.4.7. Leppetrahvid (Lepingu eritingimuste p 4 ja lisa 3)

3.4.7.1. Vaidlustus on lahenemata seoses lisa 3 algsete p-dega 10 ja 13 (muudatuste järel vastavalt p-d 4 ja 5). Mõlemad punktid näevad ette teenuse osutamise tasuta (maha arvatakse nõuetele mittevastava piirkonna suurusle (ruutmeetrites) vastav ühikhind (milliseks ühikhinnaks saab olla vastava ala hooldamise tasu ühe kuu kohta).

Iga hanklepingust tuleneva kohustuse rikkumine ei ole Hankija jaoks võimalike tagajärgede poolest võrreldav ning rikkumiste ühesugune sanktsioneerimine ei ole kooskõlas põhimõttega, et kõik isikutele seatavad piirangud oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud.

Ilmselt põhjendamatu on mitte eristada sanktsioneerimisel seda, kas teenus on osutatud viivitusega või jäetud osaliselt osutamata või täielikult osutamata.

Ilmselt ebaproportsionaalne on olenemata viivituse kestvusest (10 minutit või 24 h) igal juhul jätta kogu teenustasu maksmata („viivitamine alustamise või lõpetamisega“, „ei kõrvalda puudust kokkulepitud aja jooksul“; „ei asu viivitamatult tegema toiminguid erandliku olukorra mõju vähendamiseks ja tagajärgede likvideerimiseks“).

3.4.7.2. Vaidlustus on lahenemata ka osas, mille kohaselt on Lepingu alusel võimalik ühe ja sama rikkumise korral, teadmata valikukriteeriumite alusel ehk Hankijal omal äranägemisel, valida üks mitmest erinevast leppetrahvist, kuivõrd need erinevad kordades (RHS § 3 p 1).

Näiteks kui täitja viivitab 20% objektidel kevadpuhastuse tegemisega, siis on Hankijal võimalik rakendada leppetrahvi (allpool lähtuvalt AD lisas 3 toodud uuest numeratsioonist):

- lisa 3 p 4 alusel (sõltumata viivituse kestvusest) ulatuses, mis vastab viivituses oleva osaga seotud teenustasust 50%-le; - 26 000 m² – 26 000
- lisa 3 p 6 alusel (sõltumata viivituse kestvusest) kuni 5000 eurot;
- lisa 3 p 7 alusel kuni 3000 eurot iga viivitatud päeva kohta (ehk 10 päeva võrra ületamisel kuni 30 000 eurot).

4. Hankija, Põhja-Tallinna Valitsus, esitas järgmised seisukohad.

4.1. Pakkumuste esitamine on vabatahtlik ning juhul, kui ajaraamistik ei ole pakkujale vastuvõetav, saab pakkuja pakkumuse esitamisest loobuda. Mis puudutab ettevalmistamisaja õigusvastasust, siis Tallinna Ringkonnakohus 28.04.2020 otsuses 3-20-157 sedastanud, et hankelepingu eseme kirjeldamisel on hankijal lai kaalutusruum (p 13), ning pakkujal puudub subjektiivne õigus nõuda tehnilise kirjelduse kirjeldamist talle sobival viisil (p 14). Oluline, et tingimus oleks põhjendatud ja tagaks hankija arvates soovitud tulemust.

Ettevalmistusaja määramisel lähtus Hankija asjaolust, et pakkuja peab olema valmis teenust osutama nii vara kui võimalik, et tagada elanike turvalisus raskete ilmastikuolude korral, kuna ka varasematel aastatel on esinenud olukordi, kus libedustõrje või lumevedu on olnud vajalik teostada juba novembris. Samas ei leia Hankija, et 6 nädalat on ebapiisav tähtaeg, arvestades, et Vaidlustaja oli liidetud dünaamilise hankesüsteemiga 01.07.2025 ja kõnniteede interaktiivne kaart avaldati 18.08.2025. Antud kaart baseerub hanke mahtudele ning seda kasutades oli pakkujatel võimalus tutvuda hoolduspiirkondadega, käia need läbi ja mõelda läbi nende hooldus. Lisaks on valdkonnas tavapärane praktika, et hoolas pakkuja sõlmib juba enne pakkumuse esitamist tehnika soetamiseks eellepingu, mille kohaselt on tal edukaks osutumise korral võimalik vajalik tehnika saada.

Hankijal ei ole võimalik 100%-lise kindlusega määrata kindlaks lepingu algusaega, sest Riigihanke alusdokumentide peale või mõne muu Riigihankes tehtud otsuse peale võidakse esitada vaidlustus ning vaidlus võib lõppeda alles kohtumenetluses. Vaidlustaja hinnangul ei tohiks hankijad tööde teostamise tähtaja lõppemist sätestada konkreetse kuupäevana, sest ka sellisel juhul ei ole tööde teostamise aeg määratletud konkreetse ajavahemikuna vaid selgub alles lepingu sõlmimisel. Selline väide on meelevaldne.

Lepingu täitjal on õigus teenust osutada pärast viivitust põhjustanud asjaolu äralangemist. Vaidlustuse esitamise hetkel tuli pakkumused esitada 15.10.2025 ning teenuse osutamise alguskuupäev oli määratud 01.12.2025, mis tähendab seda, et kui kava ja tagatis peavad olema esitatud 10 päeva enne teenuse osutamise algust, siis vajalike dokumentide esitamise tähtaeg oleks olnud 20.11.2025. Isegi kui pakkumuste vastavustingimuste kontroll ja eduka pakkumuse valimine kestaks 2 nädalat, siis pakkujal jääks vähemalt 3 nädalat kava ja tagatise esitamiseks, kuid üldjuhul pakkumuste kontroll võtab vähem aega, arvestades, et dünaamilises hankesüsteemis on pakkujad juba kvalifitseeritud ning nende kõrvaldamise aluste puudumine kontrollitud. Pakkuja sai juba 18.08.2025 ligipääsu kõnniteede kaardile ja tal oli võimalus alustada vajalike ettevalmistamistuste ning kõnniteede kaardi läbitöötamisega juba suve lõpus. Hankija hinnangul pakkuja eelnimetatud võimalust ka kasutas, kuna kaks päeva pärast hanke avaldamist olid Vaidlustajal juba pildid ning info olukorrast erinevatel kõnniteedel. Seega Hankija ei nõustu, et kava ja tagatise esitamine 10 päeva enne teenuse osutamise algust on ebamõistlik nõue.

Hankelepingu algusaja määramisel lähtus Hankija tööde vajadusest ja olulisusest, kuna talvised ilmastikuolud võivad esineda ka novembris ja selleks ajaks oli vaja, et lepingu partner oleks leitud ning valmis teenust osutama. Seetõttu ei olnud Hankijal võimalust anda pikemat tähtaega kui poolteist kuud, mis Hankija hinnangul on mõistlik aeg, arvestades, et Vaidlustajal oli juba augustis ligipääs kõnniteede kaardile ning võimalus juba enne hanke avaldamist hakata töötlemas neid andmeid. Lisaks oli Vaidlustajal võimalus juba enne pakkumuse esitamist ja eduka pakkumuse valimist sõlmida tehnika rentimise või ostmise eelleping, mida praktikas tehakse sageli.

Riigikohus on otsuse 3-20-718 p-is 18 leidnud, et tehnilise tingimuse põhjendatus sõltub esmajoonelise tingimuse eesmärgist ja sobivusest. Teiste tingimuste hulk või õiguspärasus seda üldjuhul ei mõjuta. Tingimuste kogum võiks kaasa tuua objektiivselt põhjendatud tingimuse õigusvastasuse, kui selle tegelik eesmärk on ebakohastel eesmärkidel konkreetse ettevõtja soosimine. Arvestades Hankija suurt otsustusruumi, on kohtulik kontroll selles küsimuses piiratud. Kohus ei pea kõrvaldama kõiki mõeldavaid kahtlusi ning Tallinna Ringkonnakohus on asja 3-21-613 p-is 16 asunud seisukohale, et hankijal on õigus määrata, millist teenust ta soovib saada. Seejuures on hankijal kohustus vältida pakkuja ebaseaduslikku kohtlemist ja hanke esemele ebavajalike piirangute seadmist, hankija on tingimuste sätestamisel lähtunud teenuse iseloomust ja sellest tulenevast vajadusest. Ühtlasi on kohus sama asja p-is 17 asunud seisukohale, et hanketingimuste kehtestamise eesmärk ei saa olla kõigi konkreetse pakkuja võimalike äririskide maandamine. Ka vaidlustuskomisjon on otsuses 62-21/230667 leidnud, et hankija ei ole kohustatud kehtestama niisuguseid hanketingimusi, mis sobiksid kõigile pakkujatele või eiraksid tema enda vajadusi. Samuti ei ole ühelgi isikul kohustust esitada pakkumust riigihankes, mille puhul ta subjektiivsetest või objektiivsetest põhjustest lähtudes, ei pea võimalikuks hankelepingu tähtaegset täitmist. Hankija hinnangul ei piira alusdokumentides määratud ettevalmistusaeg (poolteist kuud pakkumuse esitamisest kuni tööde alustamiseni) konkurentsi ning kui Vaidlustaja arvab, et sellise ettevalmistusajaga tal ei ole võimalik valmistada teenuse osutamiseks, siis on tal õigus hankemenetluses mitte osaleda. Hankija juhib tähelepanu, et selline töö ei eelda töötajalt spetsiifilist haridust või kvalifikatsiooni, ehk potentsiaalsete töötajate arv ei ole piiratud, mistõttu ei ole Hankija hinnangul vajalike töötajate leidmine nii keeruline nagu väidab Vaidlustaja. Lisaks eeltoodule on Vaidlustajal võimalus kasutada ka alltöövõtjaid või lahendada puuduva ressursi probleem muul viisil.

Mitte ükski tähtaeg ei muuda asjaolu, et Tallinna tänavatel on vaja sellises mahus töid teostada ja seda teostavad suur hulk isikuid. Ka juhul, kui ettevalmistusaeg oleks pikem esineb alati oht, et töölepingulised töötajad ütlevad lepingu üles, haigestuvad või suunduvad konkurendi juurde teisel tööloigul sama tööd tegema.

Lisaks on Hankija hinnangul meelevaldne Hankijale ette heita, et ka teised isikud sarnast teenust tellivad ja seetõttu on tähtsal raskendatud pakkumuse esitamine või lepingu täitmine. Hankija lähtub alusdokumentides esitatud tingimuste sätestamisel eelkõige oma vajadusest, sätestades need hanke eset arvestades proportsionaalselt. Meelevaldne on sundida Hankijat alusdokumentide sätestamisel arvestama võimalike teiste hankijate samaliigilisi teenuseid. Pakkujatel ei ole kohustust esitada pakkumusi kõigis Tallinna kõnniteede hoolduse hangetes, vaid pakkujal tuleb arvestada, millises mahus on ta võimeline töid teostama ja kas tal on võimalus selleks vajaliku ressurss leida.

Kõnesolevad tingimused kehtivad kõigile Riigihankes osalemisest huvitatud isikutele samamoodi ja kõik hankemenetluses osalemisest huvitatud isikud on Vaidlustajaga samas olukorras.

4.2. Hankija tunnistab, et Kolde kõnnitee 72-74 on valesti märgitud kõnniteede hoolduskaardil. Tegelikult on see kõnnitee lühem ja ei hõlma parklat ning hankija on teinud vastava muudatuse kõnniteede hoolduskaardil.

Hankija mõõtis Kanepi kõnnitee 4 laiuse ja see on laiem kui 1,5 meetrit. Mõõtmise teostas kohapeal linnamajanduse osakonna peaspetsialist. Vaidlustaja väidab, et see kõnnitee ei ole tehnikaga hooldatav, kuid nii nagu kõik üle 1,4 laiusega kõnniteed on tehnikaga hooldatavad, on seda võimalik ka kõnealuse tee osas. Kõnniteede tabelis on märgitud, et kõik teed, mis on laiemad kui 1,4 meetrit, hooldatakse tehnikaga. Samas ei keela Hankija selle kõnnitee hooldamist käsitsi, kui Vaidlustaja hinnangul see ei ole tehnikaga võimalik.

TK järgi on kõnnitee jalakäija, robotliikuri ja kergliikuriga liiklemiseks ettenähtud ja äärekiviga või muul viisil sõiduteest või jalgrattateest eraldatud teeosa, mis võib olla tähistatud asjakohaste liiklusmärkide või teekattemärgistega. Hankija hinnangul Ankru kõnnitee nr 12 vastab TK-s toodud kõnnitee mõistele, kuna see on ettenähtud jalakäijate liiklemiseks ning on sõiduteest eraldatud.

4.3. Tähtaegade vastuolud on Hankija alusdokumentides kõrvaldanud.

4.4. Varasemas praktikas on kloriide kasutatud väga harva ja ainult eriolukordades. Ka Vaidlustaja ise on varem sõlminud lepinguid, kus kloriidide kasutamine oli lubatud ainult eriolukordades. Näiteks riigihankes „Tallinna kesklinna piirkonna magistraalteede ja -rajatiste, ühissõidukite peatuste ja teemaal asuvate haljastute hooldus“ (viitenumber 252391) Vaidlustaja on sõlminud lepingu, kus p-i 7.1.2.9 järgi libedusetõrje teostamisel lumesaju tingimustes nullilähedaste temperatuuride korral tuleb võimalikult vältida lume nakkumist teepinnale ja jääkonaruste teket ning p-i 7.1.2.12 järgi kõnni-, jalg- ja jalgrattateedel on kloriidide ja/või kloriidide vesilahuse kasutamine libeduse tõrjeks lubatud jäite või muu erandliku olukorra puhul, samuti pressitud lume või jäätunud tee sulamisel. Arvestades nii Hankija enda varasemat praktikat samalaadiliste teenuste tellimisel kui ka Vaidlustaja enda sõlmitud lepingutes sätestatud, ei vasta tõele Vaidlustaja väide, et eelmainitud töö ei ole teostatav ilma kloriidide kasutamist, kuna Vaidlustaja on ise sellist teenust varem osutanud ilma kloriidide kasutamata.

Arvestades vajadust, selgitada täpsemalt kloriidide kasutamist, muutis Hankija p-i 3.1.2.7, täpsustades, mis olukordades saab kloriide kasutada.

4.5. Vaidlustuses väidab Vaidlustaja, et kitsama kui 2 m laiuse jalg- ja jalgrattatee puhul ei ole võimalik alati tagada liikumisruumi. Hankija on täiendanud TK p-i 3.1.2.15 selliselt, et tööde teostamise võimatuse korral, tuleb olukorrale lahenduse leidmiseks viivitamata võtta ühendust Hankijaga.

Vaidlustaja leiab, et ebaselgus esineb lumeveo ajutises lükkamises või vaalutamises sõiduteele.

Hankija on muutnud TK p-i 3.1.2.14 ning lisanud täienduse, kuidas tuleb pakkujal käituda, kui tööde teostamine on takistatud.

4.6. Hankija rõhutab, et märkide paigaldamine on vajalik siis, kui muude vahenditega ei ole võimalik tagada teenuse kvaliteeti ja ühtlasi peab hankija vajalikuks täpsustada, et kõnesolevas punktis on silmas peetud märkide paigaldamine mitte kõnniteedele, vaid tänavatele, millega kõnniteed piirnevad. Ebaselguse vältimiseks on Hankija muutnud TK p-i 2.3.7 ning täpsustanud, et märgid paigaldatakse tänavatele.

4.7. Vaidlustaja väidab, et töövõtja ei saa vedada lund ära 24 tunni jooksul, kui selleks vajalikud märgid oleks tulnud paigaldada veel 24 tundi varem ja et märgid peavad olema paigaldatud kõigile sõiduteedele, millega piirnevatele kõnniteedelt tuleks kas vajadusel (laiemad kui 1,2 m) või alati (kitsamad kui 1,2 m) kogu perioodiks, mil võib lund sadada. Hankija ei näe põhjust, miks töövõtja ei saa lund ära vedada 24 tunni jooksul, kui märgid on paigaldatud juba 48 tundi enne tööde teostamist. Lisaks on Hankija hinnangul meelevaldne väide, et märgid peavad olema paigaldatud kogu perioodiks, kuna neid tuleb paigaldada ajalise järgnevuses enne tööde teostamisega alustamist.

4.8. Hankija mõistab, et tööde käigus täiesti vältida haljastuse kahjustamist ei ole võimalik, mistõttu Hankija täiendas p-e 3.1.2.9 ja 3.1.4.4 ning täpsustas, et pakkuja peab võimalusel vältima haljastuse kahjustamist.

Hankija hinnangul on põhjendatud nõue kõrvaldada tagajärjed enda kulul, kui on näiteks kahjustatud mõni haljasala. Seda on Hankija nõudnud ka varasemates lepingutes. Nõue annab Hankijale kindluse, et pakkuja püüab vältida selliseid olukordi, kus haljasala võib saada kahjustada. Lisaks, oleks Hankija jaoks ebaoproportsionaalselt koormav tingimus, mis kohustaks Hankijat iga kord enda kulul kõrvaldama pakkuja tegevusest tulenevad tagajärjed.

4.9. Seadus ei sätesta leppetrahvi suurust ega selle kindlaksmääramise tingimusi. Lisaks on tegemist Hankija õigusega kohaldada leppetrahvi, kui selliselt on kokku lepitud. Trahvi määra arvutamisel lähtub Hankija teostamata või puudulikult teostatud tööde mahust, mis on Hankija hinnangul proportsionaalne ja õiguspärane.

Võimalus jätta kogu teenus maksmata esineb üksnes juhul, kui kogu teenus on täies mahus osutamata või osutatud viivitusega.

Tegemist on olulise teenusega, mille osutamata jätmisega või selle täitmisega viivitamisel võib kaasneda oht inimeste tervisele (nt võimalikud vigastused lume või libeduse tõttu). Selline oht võib tekkida ka ebaolulises määras lepingu täitmata jätmisel. Hankijale jääb arusaamatuks, miks Vaidlustaja märgib vaidlustuses, et Hankijal on õigus iga rikkumise puhul vähendada teenuse eest maksmisele kuuluvat tasu 50% võrra. Nimetatud tingimust Hankija kehtestanud ei ole. Vaidlustaja väidab, et leppetrahvide kahekordistumine on õigusvastane. Hankija on vastavasisulise sätte eemaldanud. Hankija on muutnud leppetrahvide tabelit.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja vaidlustab järgmised regulatsioonid Riigihanke alusdokumentides:

- 1) teenuse osutamise algusaeg (ettevalmistusaja puudumine);
- 2) ebaselgus (hoolduskaardil olevad andmed pole omavahel kooskõlas ja ei vasta

tegelikkuks (lisa 2 „Põhja-Tallinna kõnniteed 2025“ tabel Kolde pst 72-74, Kanepi kõnnitee 4, Ankrü kõnnitee nr 12);

- 3) hooldusperioodi ebaselgus (vastuolu teenuse perioodis);
- 4) kloriidide kasutamine (lisa 1 „Tehnilised tingimused kõnniteede ja kergliiklusteede lume- ja libedusetõrjeks ning kevadisteks hooldustöödeks“ (edaspidi TK) p 3.1.2.4);
- 5) lume kuhjamine ja vaalutamine (TK p-id 3.1.2.14 ja 3.1.2.15);
- 6) „Sõiduk teisaldatakse“ märgi paigaldamine (TK p 2.3.7);
- 7) haljastatud kõnniteed (TK p-id 3.1.4.4, 3.1.2.9);
- 8) leppetrahvid (Töövõtulepingu nr [--] eritingimused p 4 ja lisa 3).

5.1. Vaidlustusmenetluse ajal on Hankija muutnud järgmisi regulatsioone:

- 1) ebaselgus (hoolduskaardil olevad andmed pole omavahel kooskõlas ja ei vasta tegelikkuks) - lisa 2 „Põhja-Tallinna kõnniteed 2025“ tabelis Kolde pst 72-74 osas ebaselgus kõrvaldatud;
- 2) hooldusperioodi õigusvastavus on kõrvaldatud;
- 3) lume kuhjamine ja vaalutamine - osaliselt TK p-i 3.1.2.14 õigusvastavus kõrvaldatud;
- 4) „Sõiduk teisaldatakse“ märgi paigaldamine - TK p-i 2.3.7 õigusvastavus kõrvaldatud;
- 5) haljastatud kõnniteed (TK p-id 3.1.4.4 ja 3.1.2.9) - osaliselt õigusvastavus kõrvaldatud;
- 6) leppetrahvid (Töövõtulepingu nr [--] eritingimused p 4 ja lisa 3) - osaliselt õigusvastavus kõrvaldatud.

5.2. Teenuse osutamise algusaeg

Vaidlustaja leiab, et teenuse osutamiseks on vajalik vähemalt 2-kuuline ettevalmistusaeg alates hankelepingu sõlmimisest. Hankija on sellele vastu vaieldud. Hankija leiab, et tehnika osas on võimalik sõlmida eellepingud, töötajaid saab renditööjõufirmadest. Hankija on lähtunud eelkõige sellest, et:

- 1) kui ajaraamistik pole vastu võetav, siis ei pea pakkumust esitama;
- 2) pakkumuse esitamise ja tööde alustamise vahele jääb aeg on piisav ettevalmistuseks.

Riigihanke alusdokumentides (TK, Ettepanek pakkumuse esitamiseks seotud hankes) on teenuse osutamise aeg 15.10.2026 kuni 15.05.2028.

Pakkumuste esitamise tähtpäev on 04.05.2026 kell 9.00.

5.2.1. Vaidlustuskomisjon leiab, et Riigihanke esemeks olev teenus on oluline teenus, kuid see ei tähenda, et Hankija tegevus Riigihankes tingimuste kehtestamisel ei alluks RHS-i regulatsioonile.

Riigihanke alusdokumentide (edaspidi RHAD) tingimused määrab kindlaks Hankija, st vaidlustuskomisjon ei kirjuta Hankijale ette seda, millal peab teenuse osutamine algama või kui pikk täpselt peab olema teenuse osutamise ettevalmistusaeg, kuid Hankija tegevus RHAD-i kehtestamisel (sh ettevalmistusaja ette nägemine ja puudumine) ei saa olla meelevaldne ja kontrollimatu. Vaidlustuskomisjoni pädevuses on hinnata Hankija poolt RHAD-is sätestatud nõuete vastavust õigusaktidega (proportsionaalsust, konkurentsi ärakasutamist) ja kohustada Hankijat viima RHAD nendega vastavusse, kui see nii ei ole.

5.2.2. Vaidlustuskomisjon ei nõustu Hankijaga, et lähtuda saaks sellest, et pakkuja võib jätta

pakkumuse esitamata, kui ettevalmistusajaga teenuse alustamise eel pole ette nähtud. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et teenuse osutamise algusaeg on oluline sõlmitava hankelepingu tingimus, kuna pakkumust esitades peab pakkuja teadma, millal ta peab olema valmis alustama teenuse osutamist. Algasaja kindlaks määramine riigihanke alusdokumentides peab olema kooskõlas RHS §-is 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega (eelkõige RHS § 3 p-dega 1-3) - teenuse osutamise algusaeg peab olema proportsionaalne, asjakohane ja põhjendatud ning tagama konkurentsi.

Kuna vaidlustuskomisjon ei asu Hankija asemel ise sätestama tingimusi, võtab vaidlustuskomisjon käesoleval juhul seisukoha üksnes selles, kas RHAD on seonduvalt teenuse osutamise algusaja (15.10.2026) kindlaksmääramisega (ettevalmistusaja puudumisega) kooskõlas RHS-iga.

5.2.3. Vaidlustuskomisjon ei nõustu Hankijaga ka selles, et ettevalmistusajaga teenuse osutamiseks algab pakkumuse esitamisel. Pakkujalt ei saa nõuda, et ta asuks reaalselt teenuse osutamiseks vajalikke tegevusi tegema enne temaga hankelepingu sõlmimist. Kui pikk see ettevalmistusperiood hankelepingu sõlmimisest alates on sõltub konkreetsest riigihanke objektist (esemest).

Vaidlust ei saa olla selles, et teenuse osutamise ettevalmistus nõuab selle Riigihanke puhul aega. Vaidlustuskomisjon nõustub Vaidlustajaga, et seda aega on vaja eelkõige:

- tehnika ostmiseks/rentimiseks;
- tööjõudu leidmiseks (käsitsi lume- ja libedusetõrje tegemiseks), tööjõu väljaõpetamiseks.

Ideaaltingimustel (pakkumused esitatakse 04.05.2026, vaidlustusi ei esitata), on võimalik sõlmida hankeping nii, et eduka pakkumuse esitanud pakkuja saab piisava ettevalmistusaja enne teenuse osutamise algusaega 15.10.2026. Kui aga hankelepingu sõlmimiseni ei jõuta näiteks vaidlustuste tõttu enne septembrit-oktoobrit 2026, tuleb asuda hankepingut täitma koheselt - RHAD-s ei ole Hankija näinud ette mingit ettevalmistusajaga hankelepingu sõlmimise ja selle täitmise alustamise vahel.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et ilma ettevalmistusajata teenuse osutamise algusaja regulatsioon RHAD-is ei ole põhjendatud ja on vastuolus RHS § 3 p-ides 1-3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega (proportsionaalsuse nõudega ning olemasoleva konkurentsi ärakasutamise nõudega).

5.2.4. Hankija ei saa eeldada, et pakkujal, kes ei ole seni osutanud Hankijale Riigihankega tellitava teenusega analoogset teenust, oleks olemas hankelepingu täitmiseks vajalik tehnika ja tööjõud, seda isegi juhul, kui pakkuja osutab teenust mõnele teisele hankijale teiste hankelepingtonde alusel. Pakkujalt ei saa nõuda hankelepingu täitmiseks vajalike täiendavate investeeringute tegemist (masinate ja sõidukite soetamine/rentimine, töötajate värbamine) olukorras, kus temaga hankelepingu sõlmimine ei ole kindel. Isegi juhul, kui eduka pakkumuse esitanud pakkujal on kõik hankelepingu täitmiseks vajalik olemas, on teenuse osutamise ettevalmistamiseks vajalik teatud ettevalmistusperiood.

Olukord, kus hankelepingu sõlmimise ning selle täitmise alustamise vahele ei ole jäetud mõistlikku ettevalmistusajaga, annab põhjendamatu ning ebaproportsionaalse konkurentsielise ettevõtjale, kes juba osutab Hankijale vaidlusaluse Riigihankega tellitava

teenusega analoogset teenust ning kellel pole seetõttu vaja teha ettevalmistusi ega täiendavaid investeeringuid hankelepingu täitmiseks.

Kuna Riigihanke puhul on tegemist rahvusvahelist piirmäära ületava eeldatava maksumusega riigihankega, ei saa välistada (vaidlustuskomisjon ei pea seda küll tõenäoliseks), et Riigihanke menetluses võivad osaleda teiste Euroopa Liidu riikide pakkujad, kes pole seni tegutsenud Tallinnas ega Eestis ning kellel on töötajate värbamiseks ja tehnika kohale toomiseks vaja isegi pikemat ettevalmistusaega kui Eestis tegutsevatel isikutel. Selles kontekstis on nõue, et töövõtja peab alustama teenuse osutamisega hankelepingu sõlmimise päeval või järgneval päeval veegi ebaproportsionaalsem kui Eestis alaliselt tegutsevate pakkuja puhul.

Tulenevalt eespooltoodust on vaidlustuskomisjon seisukohal, et kindlaks määratud teenuse osutamise ettevalmistusaja puudumine (alates hankelepingu sõlmimisest) on vastuolus RHS § 3 p-dega 1-3.

5.3. Vaidlustaja leiab, et hoolduskaardil olevad andmed pole omavahel kooskõlas ja ei vasta tegelikkusele.

Vaidlustusmenetluse ajal Hankija muutis andmeid lisa 2 „Põhja-Tallinna kõnniteed 2025“ tabelis Kolde kõnnitee 72-74 osas.

Vaidlustaja leiab, et Kanepi kõnnitee 4 ei ole võimalik lume teisaldamine ja/või äravedu haljastust kahjustamata (laadimistehnika ei ulatu üle sõidutee ja kõnnitee vahelise haljasala), mistõttu tuleb muuta TK p-i 3.1.5. Samuti leiab Vaidlustaja, et Ankru kõnnitee nr 12 ei ole võimalik hooldada haljastust kahjustamata ning seega tuleb muuta TK p-i 3.1.5.

TK p 3.1.5 kohaselt *töövõtja peab teostama kahjustatud aladel muru jooksva remondi kevadel 15. maiks (näiteks talvekahjustused, autode poolt tekitatud rattarööpad ja tallatud rajad).*

Pakkumuse esitamisest huvitatud ettevõtja kalkuleerib kaks kõnniteede talvise hoolduse ühikhinda (kõnniteed laiusaga alla 1,4 m ja kõnniteed laiusaga üle 1,4 m) lähtudes konkreetsete kõnniteede seisundist, asukohast. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et puudub takistus endes esitatavates ühikhindades võtta arvesse ka TK p-st 3.1.5 tulenevat kohustust, seda, et töövõtja peab siis, kui ta on kahjustanud kõrvalasuvat haljasala või teemaal kasvavat haljastust haljasala muru kevadel korda tegema.

Selleks ei pea Hankija välja kuulutama uut riigihanget.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et kohustus kahjustatud haljasala korda teha ei ole Vaidlustaja põhjendustest lähtuvalt vastuolus RHS-iga.

5.4. Kloriidide kasutamine (TK p 3.1.2.4)

TK p-i 3.1.2.4 kohaselt *libedusetõrje teostamisel lumesaju tingimustes nullilähedaste temperatuuride korral tuleb vältida lume nakkumist teepinnale ja jääkonaruste teket.*

Vaidlustaja leiab, et TK p-i 3.1.2.4 ei ole võimalik täita kloriidide kasutamisetä, kuid Heakorraeeskirja § 9 lg 2 p 5 keelab kergliiklusteedel lume- ja libedusetõrjeks kloriidide kasutamise: „*Kloriidide kasutamine on lubatud keskkonna- ja kommunaalameti kirjaliku loa*

alusel erandkorras, kui see on raskete ilmastikuolude korral vajalik ohutu liiklemise tagamiseks. "(Rasked ilmastikuolud on „ilmastikuolud, mille puhul esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest: katkematu lumesadu, mille jooksul sajab vähemalt 10 cm lund nelja tunni jooksul; lumesadu, mille jooksul sajab vähemalt 5 cm lund nelja tunni jooksul ja samal ajal esineb tuulepuhanguid üle 12 m/s; muu ilmastikuoludest tingitud olukord, mille tõttu on väga raske tagada tee vastavust seisundinõuetele" (§ 2 p 9).)

Vaidlustusmenetluse ajal on Hankija muutnud TK p-i 3.1.2.7 sõnastust ja sõnastanud selle järgmiselt: *kõnni-, jalg- ja jalgrattateedel, jalgteel ja jalgrattateel on kloriidide ja/või kloriidide vesilahuse kasutamine libeduse tõrjeks lubatud, kui see on vajalik ohutu liiklemise tagamiseks (jäätvihma või külmuva vihma korral). Kloriidide ja kloriidide vesilahuse kasutamiseks tuleb Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalametilt saada kirjalik nõusolek.*

See, et mõnda teist hankelepingut on Vaidlustaja täitnud nii, et kloriide pole vaja olnud kasutada, ei tähenda, et vaidlust TK p 3.1.2.4 osas praegu olla ei saa.

Heakorraeeskirja § 7 lg 1 kohaselt *puhastusala peab olema puhastatud aasta läbi ja selle heakord peab vastama majandus- ja taristuministri kehtestatud kergliiklustee seisundinõuete talihoolduse nõuetele. Puhastusalal tuleb heakorratööd teha hommikul kella 7-ks, raskete ilmastikuolude korral tuleb puhastusala vastavus seisundinõuetele taastada võimalikult kiiresti. Vajaduse korral tuleb puhastusalal teha heakorratöid ka päeva jooksul.*

Majandus- ja taristuministri 14.07.2015 määruse nr 92 lisa 10 tabel 2 kohaselt on kergliiklustee talihoolduse nõuded linnas järgmised:

- 1) kergliiklustee nõutav seisund - pressitud lumi või jäätunud tee, teepind on piisavate haardeliste omadustega ja võimaldab ohutult liigelda.
- 2) tasasus - lume- või jääkihis ei tohi olla ohtlikke ja liiklust häirivaid ebatasasusi.

Vaidlustuskomisjon nõustub Vaidlustajaga, et TK p 3.1.2.4 ei ole kooskõlas Heakorraeeskirja ja sellest tulenevalt ka viidatud määrusega nr 92. Kui see oleks kooskõlas, siis ei tekiks küsimust ka kloriidide kasutamises vastavuses Heakorraeeskirjaga.

Ei saa asuda seisukohale, et Heakorraeeskirjaga ja määrusega nr 92 vastuolus olevad TK tingimused ei kehti, mistõttu on vaidlustuskomisjon seisukohal, et TK p 3.1.2.4 on vastuolus eelkõige RHS § 3 p-iga 1.

5.5. Lume kuhjamine ja vaalutamine (TK p-id 3.1.2.14 ja 3.1.2.15)

TK p-i 3.1.2.14 kohaselt *lund ei tohi kuhjata kõnniteele selliselt, et see takistab jalakäijate liiklemist. Jalakäijatele tuleb jätta vähemalt 1,2 m käimisruumi või kitsama kui 1,2 m laiuse kõnnitee puhul terve kõnnitee laiuses käimisruumi. Lumeveo teiseldamise eest rakendatakse ühikhinda. Tööde teostamise võimatuse korral, tuleb olukorra lahenduse leidmiseks viivitamata võtta ühendust hankijaga. Väljavedu toimub tellija tellimisel.*

TK p-i 3.1.2.15 kohaselt *jalg- ja jalgrattateedel tuleb lund lükata ja vaalutada selliselt, et oleks tagatud vähemalt 2 m laiune liikumisruum või kitsama kui 2 m laiuse jalg- ja jalgrattateede puhul terve jalg- ja jalgrattateede laiuses liikumisruum. Tööde teostamise võimatuse korral, tuleb olukorra lahenduse leidmiseks viivitamata võtta ühendust hankijaga.*

Vaidlustusmenetluse ajal on Hankija kõrvaldanud õigusvastasused TK p-i 3.1.2.14 eelnevas redaktsioonis (näiteks muutus arusaadavamaks see, et lumeveol rakendatakse ühikhinda).

Vaidlus on jätkuvalt selles, kas TK p-idesse 3.1.2.14 ja 3.1.2.15 lisatud lause „Tööde teostamise võimatuse korral, tuleb olukorra lahenduse leidmiseks viivitamata võtta ühendust hankijaga.“ annab infot selle kohta, mis on need Hankija lahendused, millega pakkuja peab pakkumuses esitatavat maksumust kalkuleerides arvestama. Vaidlustaja leiab, et kui Hankija vastavalt TK p 3.1.2.14 või 3.1.2.15 objektidel ühikhinna alusel lume teisaldamist või äravedu ei telli, siis pole teada, mis selle lumega saab.

Seega - Vaidlustaja probleemiks on see, mis saab siis, kui Hankija lume väljavedu ja lume teisaldamist ei telli. Hankijaga kooskõlastamata lumevedu ja teisaldamist ei tasustata.

Hankija selgituste kohaselt pole häid üldisi lahendusi, Hankija leiab, et oluline on suhtlemine töövõtjaga ja lahendus leida juhtumipõhiselt (läheldes konkreetsest tekkinud olukorrast konkreetsetel kõnniteel, jalg- ja jalgrattateel). Peamise lahendusena näeb Hankija lume väljavedu ja teisaldamist.

Lisas 6 Maksumuse esildis tuleb pakkujal esitada järgmiste tööde ühikhinnad:

- 1) Põhitööd:
  - Kõnniteed laiusega alla 1,4 m;
  - Kõnniteed laiusega üle 1,4 m
- 2) Tellitavad lisatööd:
  - Käsitsi trepi või kõnnitee libeduse tõrje sõelmetega ühikhind m² kohta;
  - Lume teisaldamine laaduriga;
  - Lume väljavedu;
  - Lume ladustamine või teisaldamine (käsitööbrigaad);
  - Kuivkogumise mehhanismi kasutamine;
  - Kõnnitee jääst lahti lõhkumine;
  - Kõnnitee survepesu.

TK p-i 3.1.3.1 kohaselt *töövõtja on kohustatud vedama puhastuspiirkonna teedelt ühikuhinna alusel lume ära kui tänava seisunditaseme nõuete täitmine ei ole teiste meetoditega võimalik. Lume äraveo vajaduse määrab tellija töövõtjalt saadud informatsiooni alusel. [---]*

TK p-i 3.1.3.2 kohaselt *töövõtja on kohustatud teisaldama (ümberpaigaldamine) puhastuspiirkonna teedelt ühikuhinna alusel lund kuni 100 m kaugusele selleks sobilikule ja tellijaga eelnevalt kokkulepitud lume ajutiseks ladustamiseks mõeldud alale, kui tänava seisunditaseme nõuete täitmine ei ole teiste meetoditega võimalik. Lume teisaldamise vajaduse määrab tellija töövõtjalt saadud informatsiooni alusel. [---].*

TK p-ids 3.1.2.14 ja 3.1.2.15 toodud laused *lumeveo teisaldamise eest rakendatakse ühikhinda, tööde teostamise võimatuse korral, tuleb olukorra lahenduse leidmiseks viivitamata võtta ühendust hankijaga, väljavedu toimub tellija tellimisel* ei anna pakkumuse esitamisest huvitatud ettevõtjale selgust selles, millistel juhtudel Hankija lisatööd ühikuhinna alusel tellib, millistel juhtudel tuleb töövõtjal lumi vaalutada (ja arvestada sellega pakutavas ühikhinnas).

TK p-ide 3.1.3.1.2 ja 1.1.2.1 järgi *Tellija hindab lume äraveo ja teisaldamise vajadust ja juhul, kui otsustab lumeveo või teisaldamise tellida, kooskõlastab töövõtja ettepaneku e-kirjaga tööpäeva jooksul, näidates ära lumeveo/teisaldamise objektide nimekirja. Vajadusel kooskõlastavad töövõtja ja tellija esindaja töödele eelnevalt töö mahu.* Eriolukorras (õine lumesadu/torm) või raskete ilmastikuolude korral on tellija esindajal õigus anda korraldus lume äraveoks/teisaldamiseks suuliselt, edastades korralduse ka esimesel võimalusel e-kirjaga. Sellisel juhul on töövõtja kohustatud alustama lume äraveoga hiljemalt 6 tunni jooksul.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et TK p-ides 3.1.3.1 ja 3.1.3.2 on pandud töövõtjale kohustus vedada või teisaldada puhastuspiirkonna teedelt ühikuhinna alusel lumi ära, kui tänava seisunditaseme nõuete täitmine ei ole teiste meetoditega võimalik. Samas on aga Hankijal õigus lume äraveo või teisaldamise vajadust hinnata ja otsustada, kas seda tellida või mitte. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et selles on vastuolu ja selgusetus - kui Hankija seda tööd ei telli, siis ei saa töövõtja talle pandud kohustust täita või peab seda täitma omal kulul. Kuigi Hankija on vaidlustusmenetluses väitnud, et TK p-ide 3.1.2.14 ja 3.1.2.15 täitmine on võimalik lume äraveo või teisaldamise kaudu, siis Riigihanke alusdokumentidest see ei tulene.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et TK p-id 3.1.2.14 ja 3.1.2.15 on lume äraveo ja teisaldamisega seondult vastuolus eelkõige RHS § 3 p-iga 1.

5.6. Haljastatud kõnniteed (TK p-id 3.1.4.4, 3.1.2.9 ja 3.1.5)

TK p-i 3.1.4.4 kohaselt *kõnni- ning jalgratta ja jalgteedel peab olema teostatud lume- ja libedusetõrje, tööde teostamisel võimalusel vältida puistematerjali sattumist kõrvalasuvale haljasalale.*

TK p-i 3.1.2.9 kohaselt *vallide koondamisel, teisaldamisel või lumeveo tööde teostamisel võimalusel mitte kahjustada teemaal kasvavat haljastust.*

TK p 3.1.5 kohaselt *Töövõtja peab teostama kahjustatud aladel muru jooksva remondi kevadel 15. maiks (näiteks talvekahjustused, autode poolt tekitatud rattarööpad ja tallatud rajad).*

Vaidlustaja leiab, et põhjendamatu on nõuda üheaegselt nii teenuse osutamist, millega objektiivse paratamatusena kaasnevad teatud tagajärjed (nt mistahes abrasiivsete materjalide, aga samuti kloriidide kasutamisega, aga samuti tehnikaga pealsõitmisega kaasneb samuti haljastuse kahjustumine) ning samaaegselt nõuda töövõtjalt nende tagajärgede kõrvaldamist enda kulul (TK p 3.1.5).

Hankija täpsustus TK p-ides 3.1.4.4 ja 3.1.2.9, et pakkuja peab võimalusel vältima haljastuse kahjustamist, ei tähenda seda, et kahjustusi ei tekiks, et neid saaks alati vältida.

Vaidlusaluseks küsimuseks on see, kes kahjustatud alad kevadel korda teeb.

Kindlasti on selliseid kõnniteid, mille hooldamisel on töövõtjal võimalik kahjustusi vältida, kuid on ka selliseid, kus pole võimalik.

Pakkumuse esitamisest huvitatud ettevõtja kalkuleerib kaks kõnniteede talvise hoolduse

ühikhinda (kõnniteed laiusaga alla 1,4 m ja kõnniteed laiusaga üle 1,4 m) lähtudes konkreetsete kõnniteede seisundist, asukohast. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et puudub takistus endes esitatavates ühikhindades võtta arvesse ka TK p-st 3.1.5 tulenevat kohustust, seda, et töövõtja peab siis, kui ta on kahjustanud kõrvalasuvat haljasala või teemaal kasvavat haljastust haljasala muru kevadel korda tegema.

Selleks ei pea Hankija välja kuulutama uut riigihanget.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et TK p-id 3.1.4.4, 3.1.2.9 ja 3.1.5 ei ole Vaidlustaja põhjendustest lähtuvalt vastuolus RHS-iga.

5.7. Leppetrahvid (Töövõtulepingu nr [---] eritingimused p 4 ja lisa 3)

Vaidlustusmenetluse ajal on Hankija muutnud leppetrahvide regulatsioone (näiteks lisast 3 eemaldati osa, mis võimaldas kõiki leppetrahve rikkumise kordumisel kahekordistada), kuid vaidlus on endiselt selles, et:

- Vaidlustaja hinnangul lisa 3 p-d 4 ja 5 näevad ette teenuse osutamise tasuta (maha arvatakse nõuetele mittevastava piirkonna suurusle (ruutmeetrites) vastav ühikhind (milliseks ühikhinnaks saab olla vastava ala hooldamise tasu ühe kuu kohta). Vaidlustaja leiab, et iga hankelepingu tuleneva kohustuse rikkumine ei ole Hankija jaoks võimalike tagajärgede poolest võrreldav ning rikkumiste ühesugune sanktsioneerimine ei ole kooskõlas põhimõttega, et kõik isikutele seatavad piirangud oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud;
- Vaidlustaja leiab, et on võimalik ühe ja sama rikkumise korral, teadmata valikukriteeriumite alusel ehk Hankijal omal äranägemisel, valida üks mitmest erinevast leppetrahvist, kuid need erinevad kordades.

5.7.1. Töövõtuleping nr [---] eritingimused p 4.1. kohaselt *kui töövõtja ei pea töö tegemisel ja üleandmisel kinni lepingus kokkulepitud nõuetest, on tellijal õigus rakendada leppetrahve ja teha mahaarvamisi lisa 3 kohaselt sätestatud määrades. Leppetrahv ei ole teenuse asendamiseks, vaid kohustustele täitmise sundimiseks.*

Lisas 3 on toodud järgmine tabel:

	Mahaarvamise alus	Igakordselt maha arvatav summa
1.	Trepil on lume või libedusetõrje teostamata (selle rikkumise puhul ei rakendata punktid 4 ja 5)	Kuni 1000 eurot
2.	Lume väljavedu teostamata	Kuni 2500 eurot iga hilinetud päeva kohta kuni kohase täitmiseni
3.	Tööde teostajal vastutaval isikul kvalifikatsiooni puudumine	Kuni 2500 eurot
4.	Töövõtja jätab teenuse täielikult või osaliselt osutamata (sh seisunditaseme nõuete mitte täitmine) või oluliselt viivitab nõutava toimingu tegemise alustamise või	nõuetele mittevastava puhastuspiirkonna osa

	lõpetamisega või ei kõrvalda puudust kokkulepitud tähtaja jooksul	(ruutmeetrites) ja vastava teenuse ühikuhinna korrutis
5.	Töövõtja ei asu viivitamatult tegema toiminguid, mis on vajalikud erandliku olukorra (lumetorm, üleujutused, kiilasjää jne) mõju vähendamiseks ja tagajärgede likvideerimiseks, et tagada puhastuspiirkonna vastavus lepingu või õigusaktidega kehtestatud nõuetele	
6.	Töövõtja on jätnud tähtaegselt osutamata teenust üle 20% lepingu objektiks oleval ühikuhinna alusel tasustataval mistahes rajatiste kogumil	Kuni 5000 eurot
7.	Kevadpuhastustööd tähtaegselt teostamata	Kuni 3000 eurot iga hilinetud päeva kohta kuni kohase täitmiseni
8.	Puhastuspiirkonnas kasutatavad meetmed, tehnika või seadmed ei vasta lepingus sätestatud nõuetele või töövõtja poolt koostatud teenuse osutamise kavas kirjeldatud tingimustele ja/või tööde mahule	Kuni 2500 eurot
9.	Kui töövõtja võtab või asendab töö tegemiseks kasutatava alltöövõtja ilma tellija eelneva nõusolekuta.	Kuni 1000 eurot iga rikkumise kohta eraldi.

Vaidluse all on lisa 3 p-id 4 ja 5.

Selleks, et kohaldada leppetrahvi kogu saadava tasu ulatuses (nõuetele mittevastava puhastuspiirkonna osa (ruutmeetrites) ja vastava teenuse ühikuhinna korrutis) peavad selle kohaldamise alused olema selged. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et käesoleval juhul ei ole üheselt aru saadav:

- 1) kui pika perioodi jooksul peab teenus olema täielikult või osaliselt osutamata;
- 2) mida konkreetselt tähendavad sõnad „oluliselt viivitab“ ja „viivitamatult“;
- 3) millises osas peab teenus olema osutamata (mida tähendab osaliselt);
- 4) milliste puuduste kokkulepitud tähtaja jooksul kõrvaldamata jätmist on silmas peetud, et oleks kohaldatav leppetrahv kogu saadava tasu ulatuses.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et kõik võimalikud rikkumised ei ole võimalike tagajärgede osas võrreldavad, et nende eest saaks kohaldada ühesugust leppetrahvi.

Vaidlustuskomisjon nõustub Vaidlustajaga, et Hankija pole lisa 3 p-ides 4 ja 5 eristanud seda, kas teenus on osutatud viivitusega või jäetud osaliselt osutamata või täielikult osutamata ja seda kui pikk on olnud viivitus. Vaidlustuskomisjon leiab, et ei ole põhjendatud nõuda sellises suurus leppetrahvi siis, kui mingis osas on teenus osutamata või puudus, mida tuli kõrvaldada, on väheoluline või viivitus on olnud lühiajaline.

5.7.2. Tulenevalt lisa 3 toodud mahaarvamise alustest on õige see, et Hankija võib rakendada ühe ja sama rikkumise eest erinevaid leppetrahve (maha arvatavaid summasid), kuid selgust pole selles, millistest asjaoludest lähtuvalt Hankija leppetrahvi välja valib. Kuid ühe ja sama

rikkumise eest kohaldatavad leppetrahvid võivad olla väga erinevad, vaidlustuskomisjon nõustub Vaidlustajaga, et nende võimalikud suurused võivad erineda kordades.

Hankija põhjendustest ja selgitustest ei nähtu, et Hankijal on teada, kuidas olukorras, kus on võimalikud mitmed leppetrahvid, kohaldatav leppetrahvi suurus kindlaks määratakse.

5.7.3. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et RHS § 3 p-ides 1-3 sätestatud üldpõhimõtetega on vastuolus riigihanke alusdokumentide tingimus, mis lepingupoolt ebamõistlikult kahjustab või millega rikutakse lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste tasakaalu oluliselt teise lepingupoolle kahjuks.

Töövõtja peab sõlmitava hankelepingu täitmisel olema hoolas ja igati vältima endale hankelepinguga võetud kohustuste rikkumist, kuid arvestades Riigihankega tellitavat teenust võib ka hoolsal töövõtjal kõike juhtuda. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et pakkumuse esitamisest huvitatud ettevõtjal peab pakkumust esitades ja töövõtjal peab hankelepingut täites olema selge see, millistel juhtudel on Hankijal õigus sisuliselt kogu tasu ulatuses leppetrahvi kohaldada ja millistel juhtudel millist leppetrahvi kohaldatakse.

Tulenevalt eespooltoodust on ebaproportsionaalsed ja vastuolus RHS § 3 p-ga 1 lisa 3 p-id 4 ja 5 mahaarvamise aluste kirjelduste ebaselgust puudutavas osas ja lisa 3 konkreetse leppetrahvi valiku osas.

6. Vaidlustusmenetluse kulud

Vaidlustusmenetlus lõpeb kahel alusel:

- 1) RHS § 192 lg 3 p-i 5 ja § 197 lg 1 p-i 8 alusel vaidlustuse läbi vaatamata jätmisel nende regulatsioonide osas, milles Hankija on õigusrikkumise vaidlusmenetluse ajal kõrvaldanud;
- 2) RHS § 197 lg 1 p-i 5 alusel rahuldada vaidlustus osaliselt.

Vaidlustaja vaidlustas kaheksa (8) regulatsiooni. Läbi vaatamata jääb neist kaks (2) ja osaliselt neli (4). Kuuest (6) läbi vaadatud regulatsioonist rahuldab vaidlustuskomisjon neli (4).

Vaidlustuskomisjon loeb rahuldatud ja läbi vaatamata jäetud regulatsioonide osatähtsuseks $\frac{3}{4}$ (arvestades osaliselt muudetud regulatsioonide väga väikest osa).

6.1. RHS § 198 lg 5¹ kohaselt *kui vaidlustusmenetlus lõpeb käesoleva seaduse § 197 lõike 1 punkti 8 alusel põhjusel, et hankija on tunnistanud vaidlustatud riigihanke menetluse või otsuse kehtetuks või vaidlustaja väidetud õigusrikkumise kõrvaldanud, mõistab vaidlustuskomisjon oma otsusega hankijalt vaidlustaja kasuks välja vaidlustaja tasutud või tasumisele kuuluva eksperditasu ja lepingulise esindaja kulud põhjendatud ja vajalikus ulatuses, välja arvatud juhul, kui vaidlustatud riigihanke menetluse või otsuse kehtetuks tunnistamine või õigusrikkumise kõrvaldamine ei olnud tingitud vaidlustuse esitamisest.*

Vaidlustuskomisjonil ei ole mingit alust asuda seisukohal, et Hankija oleks muutnud Riigihanke alusdokumente ja vaidlusluseid regulatsioone siis, kui vaidlustust poleks esitatud. Kui muudatuste tegemine oleks olnud tingitud muudest asjaoludest, siis oleks Hankija pidanud seda vaidlustusmenetluses tõendama (vaidlustuse mõju puudumist riigihanke alusdokumentide muutmisele vaidlustusmenetluse ajal peab põhistama hankija - Tartu HK

26.03.2025, 3-25-502). Hankija pole seda teinud.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et kõigi nende regulatsioonide osas, mida Hankija vaidlustusmenetluse ajal muutis ja mille osas õigusrikkumine on kõrvaldatud, kuulub RHS § 198 lg 5¹ kohaldamisele.

Lisaks kuulub kulude väljamõistmisel kohaldamisele RHS §198 lg 2, mille kohaselt *kui vaidlustusmenetlus lõpeb käesoleva seaduse § 197 lõike 1 punktis 5 nimetatud vaidlustuse või punktis 6 nimetatud kahju hüvitamise taotluse osalise rahuldamisega, jagatakse vaidlustusmenetluses tasutud riigilõiv, tasutud või tasumisele kuuluv eksperditasu ja lepingulise esindaja kulud proportsionaalselt vaidlustuse või kahju hüvitamise taotluse rahuldamisega, arvestades eksperditasu ja lepingulise esindaja kulude puhul tasu ja kulude põhjendatust ja vajalikkust.*

6.2. RHS § 198 lg 7 kohaselt kui vaidlustuskomisjon vaatab vaidlustuse läbi kas või ühe vaidlustuses sisalduva nõude osas, ei kuulu tasutud riigilõiv riigilõivuseaduse alusel tagastamisele.

Vaidlustaja on tasunud riigilõivu 1280 eurot. Kuna kuuest (6) läbi vaadatud regulatsioonist rahuldab vaidlustuskomisjon neli (4), siis tuleb Hankijalt Vaidlustaja kasuks välja mõista 2/3 tasutud riigilõivust, st 853,3 eurot.

6.3. Vaidlustaja on esitanud tähtaegselt taotluse lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks summas 3520 eurot käibemaksuta, 16 tunni õigusabi osutamise eest tunnitasega 220 eurot käibemaksuta. Ja sellele lisandub tasu istungi eest - 2 tundi 12 minutit, summas 484 eurot käibemaksuta. Kokku 4004 eurot käibemaksuta.

Arvestades mitmeid analoogseid Vaidlustaja vaidlustusi ei saa Vaidlustaja lepingulise esindaja kulud selles vaidlustusasjas olla sellises suuruses. Vaidlustuskomisjoni hinnangul on selles vaidlustusasjas vajalikud ja põhjendatud Vaidlustaja lepingulise esindaja kulud kokku 12 tundi, seega 2640 eurot käibemaksuta ja Hankijalt tuleb Vaidlustaja kasuks välja mõista $\frac{3}{4}$, 1980 eurot käibemaksuta.

Hankija pole kulude välja mõistmist taotlenud.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ulvi Reimets